

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai,
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

finmin@finmin.lt, lrvkanceliarija@lrv.lt,
kopija lina.kliukiene@finmin.lt

Siunčiama el. paštu

DĖL TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ

Asociacija „Fintech Hub LT“ (toliau – Asociacija), atstovaujanti daugiau nei 60 licencijuotų finansų įstaigų Lietuvoje, susipažino su 2024 m. rugpjūčio 12 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiktais Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo (toliau – ALĮ) Nr. IX-325 2 ir 20⁷ straipsnių pakeitimo įstatymo bei Lietuvos Respublikos loterijų įstatymo Nr. IX-1661 (toliau – LĮ) papildymo 28¹ straipsniu įstatymo projektais (toliau kartu – Projektai) ir teikia savo nuomonę.

Pritariame ir palaikome siekį apsaugoti Lietuvos piliečius ir gyventojus nuo galimybės dalyvauti nelegaliuose lošimuose, kaip ir siekį užkardyti Lietuvos Respublikoje nelegalią azartinių lošimų bei loterijų veiklą vykdančių subjektų prieinamumą. Vis dėlto, siekiant apsaugoti Asociacijos narių teisėtą interesą, kuris gali būti pažeistas dėl Projektų teikiamų nuostatų praktinio įgyvendinimo bei sąvokų ir ribojimų neaiškumo, teikiame savo nuomonę bei pasiūlymus.

Asociacija atkreipia dėmesį, kad siūlomu reguliavimu užkraunama neproporcinga našta elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigoms (toliau – Finansų įstaigos), siekiant apsaugoti azartinių lošimų ir loterijų paslaugų vartotojus. Siekiant apsaugoti vartotojus nuo nelegalių azartinių lošimų ir loterijų, mūsų nuomone, turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys bendradarbiavimui su užsienio priežiūros institucijomis, keičiantis informacija apie taikomas prevencijos ir apsaugos priemones, identifikuojant azartinių lošimų ir loterijų paslaugas teikiančių subjektų veiklos teisėtumo pagrindus, identifikuojant nelegalius azartinių lošimų ir (ar) loterijų operatorius. Mūsų nuomone, kurią patvirtina Atsakingo lošimų verslo asociacijos 2023 m. lapkričio – gruodžio mėn. atlikto tyrimo [„Azartinius lošimus interneto lošiančių gyventojų sociologinis tyrimas dėl nelegalaus lošimo masto“](#) rezultatai, nelegali rinkodara ir reklama Lietuvoje daro itin didelį neigiamą poveikį asmenims, turintiems potraukį lošti. Glaudžiu ir aktyviu bendradarbiavimu su užsienio priežiūros institucijomis, taip pat skatinant Lietuvos Respublikos reklamos priežiūros institucijų aktyvią ir savalaikę, galimai nelegalių lošimų ir (ar) loterijų veiklos vykdytojų ir reklamos bei rinkodaros paslaugas teikiančių fizinių ir juridinių asmenų veiklos kontrolę ir stebėseną, galėtų būti pasiekti efektyvūs rezultatai. Manome, kad aktyvūs veiksmai, identifikuojant azartinių lošimų ir (ar) loterijų rinkodaros ir reklamos draudimų pažeidimus bei užkardant informacijos ir paslaugų prieinamumą, turėtų ryškų teigiamą poveikį azartinių lošimų ir (ar) loterijų paslaugų vartotojų, ypač turinčių potraukį lošti, elgsenai. Prašome apsvarstyti šią siūlomą alternatyvą siekiant užkardyti nelegalią azartinių lošimų bei loterijų veiklą Lietuvoje ir apsaugoti vartotojus, tačiau neužkraunat neproporcingos kontrolės naštos Finansų įstaigoms.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad teikiant Projektus Lietuvos Respublikos Vyriausybės svarstymui, Projektai nebuvo derinti su suinteresuotomis šalimis, kaip to reikalauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento 15² straipsnio 3 dalis. Dėl šios priežasties Asociacija teikia pastabas savo iniciatyva.

Dėl finansinių paslaugų teikimo tarptautiniu lygmeniu

Asociacija atkreipia dėmesį, jog nemaža dalis Lietuvos Respublikoje veikiančių Finansų įstaigų, kurios turi Lietuvos banko išduotą licenciją teikti finansines paslaugas, naudojasi įstatymuose suteiktomis teisėmis teikti paslaugas kitose Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) valstybėse narėse ir aptarnauja ne tik Lietuvos Respublikos piliečius ar Lietuvos Respublikos rezidentus, bet ir kitų EEE valstybių piliečius ir rezidentus bei ten įsikūrusius juridinius asmenis.

Projektais ketinama nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo siūloma keisti esamą lošimų ir loterijų organizavimo priežiūros modelį – įvesti papildomą blokavimą „baltojo sąrašo“ pagrindu. Tai kelia didelį neapibrėžtumą dėl šių įstatymų taikymo apimties, nes, atsižvelgiant į šiuo metu galiojančius ALĮ bei LĮ, abu įstatymai nustato atitinkamas azartinių lošimų bei loterijų organizavimo sąlygas ir tvarką Lietuvos Respublikoje ir nereguliuoja kitų EEE ar trečiųjų šalių azartinių lošimų bei loterijų organizavimo tvarkos kitose jurisdikcijose.

ALĮ projekto 20⁷ straipsnio 4 dalimi siūloma nustatyti, kad „Mokėjimo paslaugų teikėjas vykdo tik su Sąraše esančiais subjektais susijusias ar jų naudai mokėjimo kortele inicijuojamas mokėjimo ir (ar) nuotolines mokėjimo operacijas“. Atitinkamai LĮ projekto 28¹ straipsnio 1 dalimi siūloma, kad Finansų įstaigos mokėjimo kortele inicijuojamas mokėjimo ir (ar) nuotolines mokėjimo operacijas vykdytų „<...> tik su į Subjektų, turinčių teisę vykdyti loterijų veiklą Lietuvos Respublikoje, ir (ar) jų pasirinktų platintojų sąrašą įtrauktais subjektais“. Tokios formuluočių turi neigiamą įtaką Finansų įstaigų veiklai, nes apriboja jų galimybes teikti mokėjimo paslaugas klientams, kurie nėra susiję su azartinių lošimų ar loterijų organizavimo veikla Lietuvos Respublikoje.

Projektuose nėra aiškiai įvardinta, ar siūlomi apribojimai taikomi ne Lietuvos Respublikos teritorijoje veiklą vykdančių lošimų ar loterijų organizatorių mokėjimo operacijų, susijusių su lošimų ar loterijos paslaugų teikimu ne Lietuvos Respublikoje, atžvilgiu. Dėl šios priežasties nėra tikrumo, ar lošimų ir loterijų organizatorių, veikiančių jurisdikcijose, kuriose leidžiama viešai siūlyti nuotolines lošimo ar loterijų paslaugas internetu, veikla nepakliūna po siūlomų pakeitimų taikymo sritimi. Dėl šios priežasties siūlome apsvastyti Projektų nuostatas ir tiesiogiai papildyti formuluočėmis, pagal kurias būtų aišku, jog reikalavimas vykdyti operacijas pagal subjektų, turinčių teisę vykdyti nuotolinių lošimų ar loterijų veiklą Lietuvos Respublikoje, sąrašą, nėra taikomas operacijoms, skirtoms aptarnauti užsienio jurisdikcijose veikiančius lošimų ar loterijų organizatorius, teikiančius lošimo ar loterijų paslaugas kitose nei Lietuvos Respublika jurisdikcijose.

Atkreipiame dėmesį, kad 2018 m. balandžio 17 d. Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo Nr. XIII-1094 (toliau – EPEPI) 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „<...> Elektroninių pinigų įstaigos licencija galioja ir kitose valstybėse narėse.“. Tokia pati nuostata įtraukta ir į 2009 m. gruodžio 10 d. Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatymo Nr. XI-549 (toliau – MĮĮ) 5 straipsnio 1 dalį: „Mokėjimo įstaigos licencija galioja ir kitose valstybėse narėse, suteikdama teisę šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytomis sąlygomis mokėjimo įstaigai tose valstybėse narėse teikti mokėjimo įstaigos licencijoje nurodytas mokėjimo paslaugas.“

Atsižvelgiant į EPEPI ir MĮĮ nuostatas, tiek elektroninių pinigų įstaigos, tiek mokėjimo įstaigos turi laisvę veikti visoje EEE, todėl manome, kad siūloma Projektų nuostatos formuluočė, kuri šiuo metu aiškiai neapibrėžia taikymo apimties, pažeistų galiojančius teisės aktus bei Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 56 straipsnyje įtvirtintą laisvo paslaugų judėjimo principą.

Dėl techninio ir procedūrinio įgyvendinimo

Manome, jog blokavimo modelis „baltojo sąrašo“ principu Finansų įstaigoms sukurs neproporcingą finansinę, technologinę, o kartu ir reguliacinę naštą bei bus praktiškai sunkiai įgyvendinamas. Tai turės neigiamą įtaką Finansų įstaigų konkurencingumui. Kadangi mokėjimo paslaugas teikiančios Finansų įstaigos vykdo milžinišką mokėjimo operacijų kiekį, didžioji dalis jų yra automatizavę mokėjimo operacijų stebėsenos priemones. Tokios priemonės apima taisykles, kurios leidžia sustabdyti ir patikrinti operacijas atsižvelgiant į mokėjimo operacijos šalių rekvizitus arba mokėjimo informacijos turinį (kaip paskirtis, suma ir pan.). Taikant „baltojo sąrašo“ principą Finansų įstaigos turėtų reikšmingai išplėsti taikomas stebėsenos taisykles, o tai sukurtų neproporcingą sustabdytų mokėjimo operacijų kiekį, kuriuos turėtų peržiūrėti Finansų įstaigose dirbantys specialistai. Pažymėtina, kad tokių taisyklių klaidos tikimybė yra daug didesnė nei taikant operacijos šalies ar kitus filtrus, kurie yra paremti „juodoju sąrašu“, nes šalies ar kiti filtrai garantuoja, jog „juodojo sąrašo“ šaliai ar subjektui nebus sudaromos galimybės išsiųsti ar gauti mokėjimą, o „baltojo sąrašo“ atveju sofistikuotai pateikiami mokėjimo nurodymai gali būti įvykdyti dėl neatitikimo iš anksto nustatytoms stebėsenos taisyklėms.

Atsiskaitymo už paslaugas kortelėmis atveju yra galimybė blokuoti mokėjimus pagal mokėjimo schemų operatorių (VISA, Mastercard) nustatytus MCC unikalius kodus, tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad MCC kodai ne visada atspindi realiai vykdomos veiklos pobūdį. Tad ir šio metodo taikymo efektyvumas abejotinas, kas suponuoja, jog įstatymų tikslai gali būti pasiekti tik iš dalies.

Pabrėžiame, kad Finansų įstaigos abejoja mokėjimų operacijų tikrinimo „baltojo sąrašo“ principu praktiniu pritaikomumu, nes tai reikštų, jog būtų stabdomas ir tikrinamas neproporcingas kiekis mokėjimo operacijų. Finansų įstaigų klientai, mokėtojai ar gavėjai yra platus asmenų ir subjektų ratas, kuriame gali būti ir visiškai su lošimais ar loterijomis nesusijusių asmenų ir jų operacijų apribojimas sukeltų didelę naštą Finansų įstaigoms, kas pagrįstai gali būti laikytina kaip neproporcinga priemonė Projektų tikslams pasiekti.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Finansų įstaigos turi prievolę pagal Pinigų plovimo prevencijos ir teroristų finansavimo įstatymą tikrinti tiek klientus, tiek mokėjimus pinigų plovimo prevencijos kontekste, kas jau užtikrina nelegalios, neteisėtos veikos kontrolę.

Dėl Asociacijos pasiūlymų

Remiantis visais išdėstytais argumentais, siūlome palikti šiuo metu galiojanti ir veikiantį blokavimo modelį „juodojo sąrašo“ principu, o, esant poreikiui, tobulinti jį, siekiant didesnio efektyvumo.

Jeigu vis dėlto būtų nuspręsta papildomai įtraukti „baltąjį sąrašą“, prašome patikslinti Projektus, kad nuostatose būtų numatyta, jog ribojimai nėra taikomi Finansų įstaigoms, kurios aptarnauja užsienyje veikiančius ir su Lietuvos Respublika ryšių neturinčius lošimo ir loterijų operatorius. Keičiamo ALĮ 20⁷ straipsnio 6 dalimi numatoma, kad atsiskaitymų už dalyvavimą nelegalios lošimų veiklos vykdytojų organizuojamuose nuotoliniuose lošimuose ir laimėjimų išmokėjimo per Lietuvos Respublikoje veikiančius mokėjimo paslaugų teikėjus ribojimo tvarką nustato Priežiūros tarnyba, suderinusi šią tvarką su Lietuvos banku. Asociacijos nuomone, ALĮ ir LĮ turėtų būti numatyta, jog siūlomi „baltojo sąrašo“ apribojimai netaikomi operacijoms, susijusioms su užsienio lošimų ar loterijų organizatorių lošimų ar loterijų paslaugų teikimu užsienio jurisdikcijose, o Tvarkoje turėtų būti numatyti tik priežiūros procedūriniai ir techniniai ribojimai bei sąlygų įgyvendinimas.

Atsižvelgiant į tai, siūlome:

1. Papildyti ALJ 20⁷ straipsnio 4 d. ir ją išdėstyti taip:

„4. Mokėjimo paslaugų teikėjas vykdo tik su Sąraše esančiais subjektais susijusias ar jų naudai mokėjimo kortele inicijuojamas mokėjimo ir (ar) nuotolines mokėjimo operacijas Lietuvos Respublikos lošėjams. **Šis reikalavimas netaikomas mokėjimo kortele inicijuotoms ir (ar) nuotolinio mokėjimo operacijoms, susijusioms su užsienio jurisdikcijose veiklą vykdančiais lošimų organizatoriais, teikiančiais lošimo paslaugas kitose nei Lietuvos Respublika jurisdikcijose.**“

2. Papildyti LJ 28¹ straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Mokėjimo paslaugų teikėjas mokėjimo kortele inicijuojamas mokėjimo ir (ar) nuotolines mokėjimo operacijas, susijusias su loterijų, kurių bilietai platinami interneto ryšiu, veiklą Lietuvos Respublikoje vykdančiu subjektu ir (ar) jo pasirinktu platintoju, įskaitant atsiskaitymus už dalyvavimą loterijų veiklos vykdytojų organizuojamose loterijose, laimėjimų išmokėjimus, įmokų loterijos bilietams įsigyti priėmimus loterijų organizatoriaus ir (ar) jo pasirinkto platintojo naudai, vykdo tik su į Subjektų, turinčių teisę vykdyti loterijų veiklą Lietuvos Respublikoje, ir (ar) jų pasirinktų platintojų sąrašą (toliau šiame straipsnyje – Sąrašas) įtrauktais subjektais. **Šis reikalavimas netaikomas mokėjimo kortele inicijuotoms ir (ar) nuotolinio mokėjimo operacijoms, susijusioms su užsienio jurisdikcijose loterijų veiklą vykdančiais subjektais ir (ar) jų pasirinktais platintojais, teikiančiais loterijų paslaugas kitose nei Lietuvos Respublika jurisdikcijose.**“

Valdybos pirmininkė

Asta Grigaitytė

Vaida Ražanauskė, vaida@fintechhub.lt, +37062053502